

ШЛЯХЕТСЬКА ЗЕМЛЕВЛАСНІСТЬ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ПОВІТІ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ В XVI СТ.

Дрогобицький повіт розміщувався між Самбірським і Стрийським повітами й за площею (бл. 900 кв. км) був найменшим серед решти повітів Перемишльської землі. На його території налічувалося до півсотні поселень. Два десятки з них (Станіля, Трускавець, Солець, Модричі, Губичі, Тинів, Доброгостів, Раневичі, Дерезичі, Стебник, Колпець, Мединичі, Грушів, Більче, Горущько, Літиня, Раделичі, Лішня) перебували в королівській власності. Розкинувшись навколо Дрогобича й далі на схід, вони тягнулися пасмом, розділяючи земську власність на дві частини. Таким чином одна з них, менша, розміщувалася на півдні у передгір'ї Карпат, інша, більша за розмірами, розкинулася у північно-східному напрямку від Дрогобича до р. Дністер¹.

Упродовж XVI ст. шляхетський земельний фонд у Дрогобицькому повіті зазнав певних змін. Зокрема, наприкінці 1520-х років до складу Дрогобицького староства були включені села Літиня, Тинів і Селище. Перед тим вони належали Літинським. Останні взамін отримали королівські села Кровицю і Грушів в Любачівському старостві². Наприкінці 1530 – початку 1540-х років королева Бона набула частину Уличного, котре перебувало у власності Тустанівських, Клодницьких, Бориславських. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. повідомляє, що частка Тустанівських була викуплена (це підтверджує один із збережених актів купівлі-продажу 1540 р., укладений між Олехном Тустанівським та королевою Боною³), а частка Клодницьких виміняна на певні посілості у Львівській землі⁴. Шляхті вдалося затримати за собою частину села, належала вона Клодницьким. На це вказує поборовий реєстр 1589 р. Зокрема, серед зем'янських сіл Стрийського повіту зустрічається Уличне, у якому 2 лани належали Катерині Клодницькій і 1 лан – Анні Опарській та Єлизаветі Скарбек. Вони становили частину одного маєтку, що включав також сусідні села Колодницю, Долголуку, Волю Долголуцьку, Монастирець і Лінне⁵. Очевидно, королівською власністю стала західна частина села, що тягнулася в напрямку до Тустанович і Борислава.

За своїми розмірами, господарською структурою тощо земську власність у Дрогобицькому повіті можна розподілити на дві групи. Частина маєтків – а це одне-два села – перебували в руках одночасно кільканадцяти, а подекуди кількох десятків сімей спільного походження. Як правило, це були представники місцевих православних родів, як-от Попелі, Тустанівські, Бориславські, Криницькі, Унятицькі. Зазвичай в маєтках цієї шляхти, що роїлася у своїх родових гніздах, не завжди маючи навіть підданих, існували частки, набуті зайшлою шляхтою. Це відлуння процесу концентрації та формування великого землеволодіння, котрий успішно протікав у Перемишльському повіті, у Дрогобицькому, як, зрештою, і в сусідньому Самбірському повітах, набрало дивних форм. Ініціюючи викуп шляхетських часток у таких маєтках, очевидно, заможніша шляхта мала на меті створення компактних та по можливості обширних володінь. Утім, розпочавши цю справу, їй зазвичай не вдавалося довести її до кінця.

Поряд існували кілька більших маєткових комплексів, розташованих на північ від Дрогобича. Це – “рихтицькі володіння”, що включали такі села, як Рихтичі,

Михайлевичі, Почаєвичі, Даляву, Гаї Верхні і Гаї Нижні; “придністрянські володіння” з центром у Волощі та навколишніми поселеннями Тершаків, Монастирець, Дністер (по-іншому – Мости, Кормисько); так звана “коравська спадщина” – сс. Опарі з Солонськом, Рапчицями і Довгим; нарешті до цієї категорії слід зарахувати невеликий, але компактно розміщений маєток Вачевських – Вацевичі, Вачевська Воля та Снятинка і “вороблевицькі володіння” Вороблевичі, Ролів, частина Бояр. Усі вони належали одній або двом сім’ям стосовно заможної шляхти католицького віровизнання, котрі нерідко виступають власниками інших посілостей на території Перемишльської землі та за її межами. Господарювання у таких маєтках, оперте на фільваркову систему, зазвичай різнилося від господарського укладу в маєтках гніздової шляхти.

Розглянемо детальніше персональний склад шляхетських землевласників у Дрогобицькому повіті.

Борислав, Мражниця. Осідок Бориславських. На початку XVI ст. одноосібним власником Борислава виступає син Грицька Бориславського – Климашко⁶. У наступні десятиліття більшою частиною земель в обох поселеннях продовжують володіти нащадки Климашка. До середини XVI ст. це були сини Іванко, Федько, Кость; у другій половині вказаного століття – внуки та правнуки, звані Костковичами, Федьковичами, Іванковичами⁷.

Із 1550-х років у Бориславі з’являються Попелі. Зокрема, 1557 р. Кость Бориславський відступив тестю Федькові Попелю Колодруб якісь землі у родовому гнізді⁸. У наступні десятиліття певними частками в Бориславі розпоряджалися Грицько Попель Колодруб (1567-1579 рр.)⁹, Місько Попель (1571-1583 р.)¹⁰, Іван Попель Петельчич (1580 – 1583 рр.)¹¹. Наприкінці 1570-х років серед Бориславських опиняється і Климко Винницький Борисович із Винник Самбірського повіту. Цьому передувало його одруження з Марушною, дочкою Федька Бориславського (1574 р.)¹². Із середовища католицької шляхти спробу осісти в Бориславі зробив якийсь Франциск Загорський. У 1571 р. він придбав нерухомість у Станіслава Бориславського. Утім, пізніших відомостей про нього немає¹³.

У 1590-х роках Борислав і Мражниця належали:

Андрію, Миськові, Грицькові, Федькові, синам Іванка Бориславського Федьковича;

Олеськові і Сенькові Бориславським Федьковичам;

Стасю Бориславському Костковичу;

Павлові батьку та Ігнатові синові Бориславським;

Іванові, Петрові – синам Климка Винницького Борисовича.

Криниця і Кавсько. Родинний осідок Криницьких. На початку XVI ст. обидва села перебували у власності двох відгалужень Криницьких, що виводилися від братів Шимка і Гриця¹⁴. У 1520-30-х роках правнуки останнього поступово позбуваються своєї власності в родовому гнізді та мігрують у невідомому напрямку. Спочатку покупцем стає Ян Пом’яновський зі Слонська, родоначальник Слонських, утім, доволі швидко він відмовляється від наміру стати землевласником у Криниці: набуті в 1531 р. землі від Андрія Криницького наступного року відступає братові продавця – Петру¹⁵. З початку 1540-х років посілости нащадків Грицька все ж таки отримують нових власників. Ті, що у Криниці, переходять до рук Василя Винницького Мукаша, вихідця з Винник Самбірського повіту, натомість ті, що у Кавському – до рук Миколая Островського, дрогобицького підстарости (1540 р.)¹⁶. І Винницькі Мукашовичі, і Островські залишалися співвласниками Криниці і Кавського до початку XVII ст.

Нащадки Шимка Криницького залишалися мешкати в родовому гнізді впродовж усього XVI ст. Це були відомі з 1520-х років брати Сенько і Федько, згодом їхні сини та внуки, знані як Криницькі Сеньковичі, Глішовичі, Олехновичі, Петровичі¹⁷.

У 1590-х роках власниками обидвох сіл були такі особи:

Станіслав, Йоан, Мартин Островські¹⁸;

Васько, Гаврило, Андрій, сини Васька; Роман, син Проця; Федько і Стець, сини Миська Винницькі Мукашовичі¹⁹;

Стецько, Антон, Сень, Мись, Іван – сини Іллі Криницького Федьковича;

Тимко Криницький Сенькович; Юрко, син Петра Криницького Сеньковича; Сенько та Іван, сини Яроша Криницького Сеньковича; Федір, Стецько, Петро – сини Олехна Криницького Сеньковича; Адам, син Миколая Криницького Сеньковича; Іван, Гаврило, Сень, Стець, Ярош, Андрій – сини Петра Сеньковича²⁰.

Тустановичі, Тустанівська Воля. Родинний осідок і власність Тустанівських. На межі XV – XVI ст. Тустанівські залишалися одноосібними власниками свого маєтку. У цей час родина була представлена Васьком Нагорним, Михайлом Яцьком, синами Ігната та їхнім двоюрідним братом Ігнатом²¹. Із 1560-х років у Тустановичах та присілках свій маєток закладають вихідці із Львівської землі – Кунати. У розмежуванні села в 1563 та 1576 рр. поряд із Тустанівськими виступає Софія Кунатовна, вдова Адама із синами Валентином, Остафієм, Андріаном²². Власне Тустанівські і Кунати залишалися наприкінці XVI ст. основними власниками Тустанович та Тустанівської Волі. Час від часу поряд із ними з'являються вихідці з інших родин. Наприклад, до 1560 р. якусь нерухомість в Тустановичах утримував Олехно Криницький²³; цього ж року статус землевласника набуває Грицько Чоловський із Львівської землі²⁴; у 1579 р. Грицько Боярський Фільович придбав частку Грицька і Яцька Тустанівських Миськовичів²⁵, а з 1600 р. тут з'являється Васько Винницький Антонович²⁶. Утім, їхня поява була тимчасовою. Напостійно осісти в Тустановичах вдалося лише Чоловським.

У 1590-х роках власниками обидвох сіл були наступні особи:

Яцько, Васько, Іванко Тустанівські Глічичі; Стецько, Федина, Васько Тустанівські Бушковичі; Іванко Тустанівський Котонос із синами Васьком і Лесем; Іванко, Ганко, Мисько Тустанівські Олехновичі та сини останнього Васько і Стась Миськовичі; Павло, Яцько, Сенько, Іван, Стецько Тустанівські Тутковичі; Іван Тустанівський Стасьович²⁷;

Андріан Кунат²⁸;

Грицько Чоловський із синами Олехном і Федором²⁹;

Васько Винницький Антонович³⁰.

Унятичі. Упродовж XVI ст. персональний склад власників цього осідку постійно змінювався. Поряд із кількома родинами Унятицьких тут проживали в різний час вихідці з Самбірського повіту.

Першими в Унятичах з'явилися Турецькі. Родоначальник Турецьких Дмитро двічі одружувався, й обидві його дружини були з Унятицьких. Не дивно, що його маєтки поза Туркою включали в себе також чималу частину Унятич. Перші спроби Дмитра набути тут власність датуються 1514 р. Надалі він та його сини Сенько і Михайло доволі регулярно виступають у перемишльських актах, частіше набуваючи, аніж збуваючи нерухомість у цьому шляхетському гнізді³¹.

Із середини 1570-х років серед власників Унятич з'являються: Антон Ясеницький із Ясениці Сільної³²; Ігнатко Бережницький із Бережниці (утім, на середину 1590-х років його сини Федько, Абрам, Іван Бережницькі Ігнатковичі позбуваються батьківського

надбання)³³; Яким Коблянський, чоловік Анни, дочки Станіслава Унятицького (від нього виводиться відоме у наступному столітті відгалуження Коблянських Якимовичів, що мешкали в Унятичах)³⁴. Нарешті, сучасниками та співвласниками в Унятичах згаданих шляхтичів були Тимко, Іван і Яцько Попелі Колодруби, Андрій Попель Чарнокожич³⁵; Андрій Рудницький³⁶; Васько Гординський Миськович³⁷. І 1580 – 1590-х роках вони так само з'являються в якості власників часток в Унятичах, але лишень на короткий відрізок часу.

У 1590-х роках власниками Унятич були такі особи:

Федько Гунька, Іванко Вандура, Васько, Сенько Шип, Грицько Унятицькі Стасьовичі; Дмитро і Федько Унятицькі Стецьковичі зі своїми племінниками Іваном і Грицьком Унятицькими Васьковичами; Іван і Сенько Унятицькі Петровичі³⁸;

Антон Ясеницький із синами Васьком і Костянтином³⁹;

Іван Турецький Михайлович і Станіслав Турецький Сенькович⁴⁰;

Яким Коблянський⁴¹;

Ігнатко Бережницький із синами Федьком, Абрамом, Іваном⁴²;

Тимко та Іван Попелі Колодруби Кальчевичі⁴³;

Андрій Попель Чарнокожич⁴⁴;

Васько Гординський Миськович⁴⁵.

Попелі, Котів. Обидва поселення перебували у власності Попелів. Цей рід на межі XV – XVI ст. налічував близько двох десятків сімей. Упродовж XVI ст. їх кількість зростала й у 1590-х роках становила близько сотні сімей. Усі вони за окремими винятками продовжували мешкати в своєму родинному осідку.

З 1550 р. у Попелях і Котові з'являється новий землевласник – Бартоломей Найдаковський. Він набуває кілька земельних наділів від Тимка Васильовича, Стефана, Михайла, Федина, Тимка Павликовичів Попелів, одночасно виступає кредитором більше десятка Попелів та тримає від них у заставі земельну нерухомість⁴⁶. Від нього маєтності в Попелях і Котові перейшли до рук сина Бернарда та внука Мартина. Останній у 1598 р позбувся їх на користь Романа Попеля⁴⁷.

У 1590-х роках поряд із Найдаковськими в Попелях якусь нерухомість набуває Миколай Воліцький, котівський піджупок у 1589 – 1592 рр.⁴⁸.

Згідно з розмежуванням земель у Попелях і Котові у 1591 – 1596 рр. власниками в обох поселеннях були:

Бернард Найдаковський;

Миколай Воліцький;

Роман Попель Занкович;

Яць, Прокіп Гульович, Ігнат Петельчак Попелі Кунашовичі;

Стецько, Лесько, Федько Рильовичі; Іван Сенькович, Тимко, Іван, Грицько Кальчевичі;

Грицько, Васько, Федько Бернатовичі; Іван Мисьович із сином Іваном; Стецько, Стась,

Яць Гусаковичі Попелі Колодруби;

Федько, Клим Попелі Стиборовичі;

Сень Попель Ілішович;

Васько, Настасія, Фенна, син і дочки Івана Попеля Вачовича;

Петро, Сеньо, Васько Попелі Брошньовські;

Тимко, Федько, Абрам, Гриць, Гаврило Попелі Крутньовичі;

Іван, Федик Попелі Мартиновичі;

Андрій, Іван, Павло Попелі Фединчаки;

Федір Сало з синами Ігнатом, Андрієм, Сенем; Кость, Сень, Павло Футньовичі;
Іван піп; Кузьма з синами Іваном і Федьком Попелі Андрейчовичі;
Яцько, Янко, Петро, Іван Попелі Вахновичі;
Іван, Васько Попелі Несторовичі;
Мартин, Іван Попелі Попельовичі;
Федько Попель Дудич;
Іван Попель Голубчович;
Мисько Хвіст зі синами Павлом, Юрком, Стецьком Попелі;
Дмитро, Іван Іванік, Стець Степаняки; Кость, Іван Левковичі; Іван, Юрко, Гриць,
Іван Гунчаки; Петро, Андрій, Рад, Роман, Федько Панасовичі Попелі Малевичі;
Ігнат, Стецько, Андрій, Гриць, Сень, Яць, Стецько, Борис, Іван Попелі Чарноко-
жичі;
Ігнат, Гриць, Васько Попелі Столбановичі;
Стець Попель Кисіль із синами Мельком, Романом, Павлом;
Павло, Стась Попелі Трушовичі;
Стась Попель Тарапатич⁴⁹.

Волоща, Монастирець, Тершаків, Дністер (інакше Мости або Карчмисько).

Ці кілька сіл, розміщених по обидва боки Дністра, на початку XVI ст. належали Рафаелю-молодшому Риботицькому-Бісковському. Він успадкував їх по матері – Ядвізі Воютицькій⁵⁰. По смерті Рафаїла, у 1510 р. Волоща з околицями потрапляє до рук його синів⁵¹. Після того як у 1533 р. Ян і Бартоломей Риботицькі-Бісковські остаточно відпродали Бісковичі і Максимовичі в Самбірському повіті Миколаєві Одновському за 2 000 зл., Дністрианський маєток у Дрогобицькому повіті стає місцем їх постійного осідку⁵². З 1530-х років за ними закріплюється прізвище Волосецькі. У 1544 р. Бартоломей Волосецький відступив свої частки у Волощі, Монастирці, Дністрі Павлові Коритку⁵³. Іншою частиною маєтку продовжували володіти його племінники, сини Яна – Станіслав, Остафій, Матей, Ян. У 1570 – 1590-х роках брати неодноразово закладали своїм співвласникам Кориткам та іншій шляхті маєтності у Волощі. Зрештою, у 1591 р. Станіслав Волосецький, попередньо скупивши частки братів, відступив вказані володіння Станіславу, синові Павла Коритка⁵⁴. Останній на межі XVI – XVII ст. перетворюється на одноосібного власника маєтку з центром у Волощі.

Вацевичі, Вацовська Воля, Снятинка. До 1519 р. усі три села перебували у власності Флоріана Вачевського. Після його смерті вони перейшли до рук його синів Матея, Єроніма та Яна. У 1521 р. Ян відпродав за 50 зл. свою частку Єроніму і з 1524 р. відомості про нього у перемишльських актах зникають. До середини 1550-х років маєтком розпоряджалися два старші брати. Єронім, ймовірно, не мав сім'ї, тому єдиним спадкоємцем родинного маєтку після 1557 р. стає Венцеслав, син Матея. З його смертю, що сталася напередодні 1570 р., рід Вачевських вигас. Дві сестри Венцеслава – Анна, одружена із Сеньком Турецьким, і Гелена, одружена зі Станіславом Слонським у 1571 р. відмовилися від своїх прав на Вацевичі, Снятинку, Вацовську Волю на користь Яна Рамулта, котрий стає одноосібним власником цього маєтку. По смерті Яна у 1590 р. всі три села успадковують його восьмеро синів – Станіслав, Матей, Фелікс, Ян, Якоб, Марціан, Петро, Каспер⁵⁵.

Вороблевичі. На межі XV – XVI ст. село належало Павлові і Софії Кориткам, котрі перебували в опіці родичів Станіслава Коритка, і Янові Рихтицького. Фактично Вороблевичі перебували у власності Станіслава, котрий відмовлявся відступити Яну

належну йому половину. З цього приводу обидва у 1501 – 1503 рр. провадили судовий процес, який ситуації не змінив. Вороблевичі залишилися в руках Станіслава Коритка, а по його смерті перейшли до його синів Миколая і Станіслава. У 1504 р. Станіслав-молодший Коритко відступив Вороблевичі Миколаєві Лянскоронському⁵⁶. Останній через кілька років, у 1508 р. продав Вороблевичі Станіславові Яскманицькому.

З цього часу й до початку XVII ст. Вороблевичі незмінно входять до маєтків Яскманицьких. По смерті Станіслава, на початку 1530-х років, його четверо синів розмежували батьківський спадок. Вороблевичі з Ролевом припали старшому Миколаю. Утім, на початку 1550-х років він помер бездітним, а його власність була розподілена між іншими трьома братами. У 1552 р. Станіслав і Ян продали братові Андрію свої частки у Вороблевичах, Боярах і Ролеві відповідно за 3000 і 2000 зл. У 1560 – 1580-х роках маєток у цих трьох селах належав єдиному синові Андрія Миколаю, а по його смерті з 1593 р. – його синам Якобу, Яну, Мартину, Андрію⁵⁷.

Ролів. У перші роки XVI ст. власником села був Петро Хваль, виходець з Переворського повіту⁵⁸. Він помер між 1513 – 1515 р. Його єдина дочка Ядвіга, одружена з Яном-старшим Гербуртом, отримавши спадок, одразу в 1515 р. відступила Ролів та частку в сусідніх Боярах Станіславові Яскманицькому, натомість отримала від останнього частину с. Сроки у Львівській землі⁵⁹. З цього часу Ролів разом із Вороблевичами увійшов до єдиного маєткового комплексу, котрий упродовж XVI ст. належав Яскманицьким.

Бояри. Власність Боярських. У перше десятиліття XVI ст. село належало братам Луці, Дашку і Грицьку⁶⁰ та братам Павлу-Станіславу, Івану, Стефану, Федору Боярським⁶¹. Упродовж XVI ст. село доволі регулярно змінювало власників. У 1532 р. якась частина припала Миколаєві Яскманицькому⁶² та увійшла до його вороблевицьких маєтків. Інша частина Бояр, розподілена на дрібні частки, перебувала у володінні Боярських та Попелів⁶³.

У 1590-х роках власниками села були спадкоємці Миколая Яскманицького⁶⁴;

Хома Боярський Динисович⁶⁵;

Грицько Боярський Фільович із синами Теодором, Іваном і Тимком⁶⁶;

сини Павла Попеля Платковича⁶⁷.

Слонсько, Опарі, Рапчиці, Довге. У XV ст. четверо сіл, а також Михайлевичі, належали родині Корав. На межі XV – XVI ст. рід вигас й “коравська спадщина” була розподілена між двома дочками Марциша Корави – Софією і Анною.

Софія одружилася із львівським шляхтичем Миколаєм Зубрським-Чайківським. Подружжя мало трьох синів – Миколая, Клементя і Андрія, більш знаних як Опарські. Вони та їхні діти й внуки до початку XVII ст. залишалися власниками часток як в Опарах, так і в Слонському, Рапчицях і Довгому⁶⁸.

Анна стала дружиною малопольського шляхтича Якоба Пом’яновського. Її четверо синів прибрали собі прізвище Слонські. Вони так само до початку XVII ст. залишалися власниками частини Слонська, Опарів, Рапчиць, Довгого⁶⁹.

У 1571 р. Станіслав Слонський відпродав свою частку в Довгому, Опарах, Слонському Йосифу Воеводці⁷⁰.

У 1590-х роках власниками “коравської спадщини” були:

Станіслав Воеводка⁷¹;

Євстахій Кунат, котрий в 1593 р. набув від Опарських частку в Довгому⁷²;

Валентин і Криштоф Климунтовичі, Валентин Ожог і Миколай Опарський⁷³;

Рафаель, Себастьян, Венцеслав – сини Павла Слонського⁷⁴.

Рихтичі, Далява, Почаєвичі, Гаї Верхні і Нижні, Михайловичі. Цей найбільший в Дрогобицькому повіті шляхетський маєток на межі XV – XVI ст. перебував у власності Яна Рихтицького. Упродовж 1510 – 1520-х років він неодноразово з'являється на сторінках перемишльських актів, як правило, в якості кредитора навколишньої шляхти⁷⁵. Його дружиною була Катерина, котра у 1524 р. заставила сс. Чижки і Сяночани у Перемишльському повіті Йосифу Корманицькому⁷⁶. Оскільки обидва села наприкінці XV – початку XVI ст. перебували в посесії Ваповських, можна припустити, що дружина Рихтицького була саме з цієї родини. Подружжя мало сина, який так само, як і батько, звався Яном. Відомо, що останній був королівським дворянином (1524 р.)⁷⁷.

Відомий у 1530-х роках Ян Рихтицький міг бути як батьком, так і сином⁷⁸, але відомо напевне, що жодного з них не слід ототожнювати, як це зробив А. Бонецький з Яном Коритком, львівським стольником (1523 – 1537)⁷⁹. У 1537 р. Петро, син Рафаеля Коритка, позивав Павла і Барбару Коритків, дітей покійного львівського стольника, з приводу якихось речей, забраних ще у батька Петра. Опікунами малолітніх Павла і Барбари у цій справі виступають Ян Рихтицький та вдова перемишльського стольника Анна Ожеховська⁸⁰. Очевидно, що Ян Рихтицький і Ян Коритко дві різні особи, так само очевидно, що Рихтицькі все ж таки належали до родини Коритків, хоча і невідомо, в яких родинних зв'язках перебували вони між собою.

Після 1539 р. перемишльські акти про Рихтицьких не повідомляють У тому ж році Ян Рихтицький придбав за 5000 угорських злотих м. Дуклю та навколишні села в Бецькому повіті⁸¹. У 1542 – 1553 рр. він утримував у Львівській землі тенуту Кам'янку⁸². Ймовірно, його дочкою була Анна, котра в 1559 р. разом з Варнавою Незгодою відступила свої права на Черноконці, Лепотовичі і Старі Давидовичі братам Станіславу, Криштофу, Андрію, Петру Лясотам⁸³. Показово, що саме брати Лясоти з 1580-х років виступають власниками Рихтицького маєтку коло Дрогобича⁸⁴. Напевне, Анна, будучи єдиною спадкоємницею Яна Рихтицького, по смерті батька продала родові маєтності Лясотам.

У 1590-х роках Рихтичі, Почаєвичі, Гаї Верхні і Нижні, Далява належали Яну Сигізмунду, синові люблінського підчашого Криштофа⁸⁵. Поборовий реєстр Перемишльської землі 1589 р. серед власників вказаних сіл згадує Андрія Ожеховського, а в Рихтичах – Софію Рокицьку, Андрія Садковського⁸⁶. Обставини, за яких вони набули власність в “рихтицькій волості”, залишаються невідомими.

Таким чином, земська власність у Дрогобицькому повіті розподілялася вкрай нерівномірно між двома десятками шляхетських сімей різного суспільного статусу. Частина земельного фонду знаходилася у розпорядженні дрібної шляхти, представленої десятками сімей, осілих в родовому маєтку, решта власності становили певні маєткові комплекси з кількох сіл, що перебували в руках середньозаможної шляхти.

¹ Див. Докладніше: *Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej*, wyd. A. Jabłonowski. – Warszawa-Wiedeń, 1899-1904. – S. 6.

² *Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie*, wydane staraniem Galicyjskiego Wydziału krajowego (далі – AGZ). – Lwów, 1884. – Т. X. – № 449. Описи королівщин в Руських землях XVI віку // *Жерела до історії України Руси*. – Львів, 1900. – Т. III. – С. 292-293. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДІАУЛ). – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 286. – С. 117, 121-122, 254-256.

³ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 132-133.

⁴ Смуток І., Тимошенко Л. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. // Дрогобицький краєзнавчий збірник (далі – ДКЗ). – Дрогобич, 2006. – Вип. X. – С. 553-554. Описи королівщин в Руських землях XVI віку // Жерела до історії України Руси. – Львів, 1899. – Т. I. – С. 209, 213. *Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur*, ed. Th. Wierzbowski (далі – MRPS). – Varsoviae, 1910. – P. IV. – Vol. I. – № 6924; 1915. – P. IV. – Vol. III. – № 21347; 1919. – P. V. – № 370, 1023.

⁵ *Zródła dziejowe*. – Warszawa, 1901. – Т. XVIII. – Cz. 1. – S. 40-41.

⁶ AGZ. – Т. XVIII. – № 3056, 3450, 4341, 4378.

⁷ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 48, 148, 239, 700; Спр. 49. – С. 581, 709; Спр. 50. – С. 600-601, 677, 709, 1281; Спр. 52. – С. 1143-1144; Спр. 54. – С. 1090112, 213, 270, 363, 364, 1044-1045, 1178-1179, 1185; Спр. 55. – С. 307-308, 966-967; Спр. 56. – С. 128-129, 214-216, 226-229, 294, 893; Спр. 57. – С. 47; Спр. 59. – С. 975, 1020-1024; Спр. 60. – С. 79-80, 264, 354-355, 377-378, 719, 723, 1277, 1279, 1360, 1396-1400; Спр. 61. – С. 71, 928-930; Спр. 63. – С. 27, 430, 674, 741, 772, 882-884, 927.

⁸ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 1118-1120.

⁹ Там само. – Спр. 23. – С. 596-598; Спр. 37. – С. 974-976.

¹⁰ Там само. – Спр. 37. – С. 198; Спр. 41. – С. 315-317.

¹¹ Там само. – Спр. 38. – С. 131-132, 570; Спр. 42. – С. 1321.

¹² Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 33. – С. 145-146.

¹³ Там само. – Спр. 24. – С. 1020-1022.

¹⁴ Wyrostek. L. *Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej* // *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego*. – Lwów, 1932. – Т. XI (1931/2). – S. 60.

¹⁵ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 895-896; Спр. 9. – С. 957.

¹⁶ Там само. – Спр. 14. – С. 524-525; Спр. 19. – С. 414-417; Спр. 20. – С. 294-295.

¹⁷ Там само. – Спр. 8. – С. 576; Спр. 9. – С. 962-963; Спр. 16. – С. 1137; Спр. 19. – С. 533; Спр. 19. – С. 682; Спр. 32. – С. 275; Спр. 34. – С. 866-868; Спр. 37. – С. 1230; Спр. 42. – С. 1683; Спр. 43. – С. 1468; Спр. 44. – С. 885; Спр. 45. – С. 41-43; Спр. 45. – С. 60; Спр. 46. – С. 760-762, 978-979; Спр. 48. – С. 211; Спр. 50. – С. 622; Спр. 54. – С. 590; Спр. 56. – С. 534; Спр. 58. – С. 71; Спр. 65. – С. 78, 165. – С. 945-946.

¹⁸ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 50. – С. 159; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 335, 428; Спр. 282. – С. 102; Спр. 285. – С. 43; Спр. 299. – С. 814; Спр. 300. – С. 46.

¹⁹ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 308. – С. 214-215.

²⁰ Там само. – Спр. 312. – С. 326-327; Спр. 314. – С. 96; Спр. 318. – С. 132-133; Спр. 321. – С. 692-693; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 48. – С. 211; Спр. 50. – С. 622, 894; Спр. 54. – С. 590; Спр. 55. – С. 1189; Спр. 56. – С. 534-535; Спр. 58. – С. 71; Спр. 65. – С. 285, 781, 945, 1033.

²¹ AGZ. – Lwów, 1901. – Т. XVII. – № 4259, 4268; 1903. – Т. XVIII. – № 2082, 2127, 2227, 2228, 2434, 2949, 2955, 3633, 3745, 3778, 4151.

²² ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 21. – С. 710-711; Спр. 33. – С. 1543-1546.

²³ Там само. – Спр. 19. – С. 533-534.

²⁴ Там само. – С. 534-535.

²⁵ Там само. – Спр. 36. – С. 975-976.

²⁶ Там само. – Спр. 65. – С. 592-594.

²⁷ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 315. – С. 1103-1104; Спр. 321. – С. 773-775; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 49. – С. 288, 957; Спр. 50. – С. 280, 682; Спр. 52. – С. 642-644; Спр. 54. – С. 668; Спр. 9. – С. 92; Спр. 60. – С. 1335-1339; Спр. 61. – С. 86-87, 93-94; Спр. 62. – С. 48, 207; Спр. 65. – С. 592-594, 700, 790, 1415; Спр. 66. – С. 101; Спр. 176. – С. 663; Спр. 294. – С. 936; Спр. 299. – С. 1013; Спр. 302. – С. 593.

- ²⁸ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 294. – С. 507; Спр. 299. – С. 494.
- ²⁹ Там само. – Спр. 173. – С. 401; Спр. 176. – С. 759.
- ³⁰ Там само. – Спр. 65. – С. 592-594; Спр. 70. – С. 762.
- ³¹ Там само. – Спр. 8. – С. 42; Спр. 9. – С. 145, 289-290; Спр. 27. – С. 631-634; Спр. 34. – С. 167-169, 417; Спр. 41. – С. 94-96.
- ³² Там само. – Спр. 38. – С. 122-124; Спр. 41. – С. 31-34.
- ³³ Там само. – Спр. 31. – С. 508-510; Спр. 53. – С. 621-622; Спр. 57. – С. 1369-1372.
- ³⁴ Там само. – Спр. 53. – С. 462-464; Спр. 63. – С. 291-294; Спр. 64. – С. 802.
- ³⁵ Там само. – Спр. 37. – С. 555-556; Спр. 42. – С. 1552; Спр. 43. – С. 1204-1206.
- ³⁶ Там само. – Спр. 43. – С. 383-384; Спр. 46. – С. 823-825.
- ³⁷ Там само. – Спр. 56. – С. 1203-1208.
- ³⁸ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 306. – С. 100-101; Спр. 309. – С. 1072, 2778; ф.14. – Оп. 1. – Спр. 52. – С. 975; Спр. 56. – С. 1203-1208; Спр. 58. – С. 28; Спр. 60. – С. 265; Спр. 64. – С. 1806-1810.
- ³⁹ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 312. – С. 1492-1493; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 51. – С. 07; Спр. 59. – С. 305; Спр. 64. – С. 1806-1810.
- ⁴⁰ Там само. – С. 1492; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 56. – С. 1203-1208; Спр. 62. – С. 489; Спр. 64. – С. 1806-1810.
- ⁴¹ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 53. – С. 462; Спр. 58. – С. 300; Спр. 64. – С. 802, 1806-1810.
- ⁴² Там само. – Спр. 55. – С. 1203-1206; Спр. 57. – С. 1369-1372.
- ⁴³ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 312. – С. 1492-1493; Спр. 64. – С. 1806-1810.
- ⁴⁴ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 58. – С. 331; Спр. 63. – С. 291.
- ⁴⁵ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 310. – С. 308; ф.14. – Оп. 1. – Спр. 56. – С. 1203-1208.
- ⁴⁶ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 55-58, 123-132, 136, 199-200, 532, 601, 787-791; Спр. 17. – С. 490-491; Спр. 20. – С. 613, 746-749; Спр. 21. – С. 430; Спр. 24. – С. 69.
- ⁴⁷ Там само. – Спр. 171. – С. 237; Спр. 173. – С. 431.
- ⁴⁸ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 305. – С. 1742; Sumariusz metryki koronney. – Kraków, 2001. – Т. 2. – № 288.
- ⁴⁹ Там само. – Оп. 1. – Спр. 307. – С. 574-576; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 53. – С. 284-290; Спр. 299. – С. 751-752.
- ⁵⁰ Пашин С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование. – Тюмень, 2001. – С. 33, 105-106.
- ⁵¹ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 425.
- ⁵² Там само. – Спр. 9. – С. 549, 645, 1041; Спр. 14. – С. 956-957.
- ⁵³ Там само. – Спр. 14. – С. 620-621.
- ⁵⁴ Там само. – Спр. 167. – С. 524; Спр. 279. – С. 319; Спр. 282. – С. 384; Спр. 285. – С. 8; Спр. 296. – С. 437.
- ⁵⁵ Там само. – Ф.13. – Оп. 1. – Спр. 67. – С. 405, 408, 410; Спр. 311. – С. 672; ф.14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 460, 528, 537; Спр. 9. – С. 211, 309, 461, 690, 698; Спр. 13. – С. 118, 184, 241; Спр. 14. – С. 140, 163, 256, 323, 806; Спр. 17. – С. 144, 319, 779; Спр. 24. – С. 147, 336, 835, 873; Спр. 37. – С. 275-277; Спр. 168. – С. 963-965; Спр. 170. – С. 594; Спр. 174. – С. 163, 277; Спр. 299. – С. 141, 1062, 1525.
- ⁵⁶ Пашин С. Дрогобицька шляхта XV – початку XVI століття // ДКЗ. – Дрогобич, 2011. – Т. XIV-XV. – С. 436; AGZ. – Lwów, 1903. – Т. 18. – № 4146, 4164, 4260-4261, 4312.

⁵⁷ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 651; Спр. 8. – С. 647, 655-656, 663, 667, 694, 726; Спр. 14. – С. 285; Спр. 17. – С. 18, 31, 320, Спр. 24. – С. 77, 378; Спр. 28. – С. 723; Спр. 32. – С. 774; Спр. 170. – С. 1045-1046; Спр. 173. – С. 327; Спр. 175. – С. 204.

⁵⁸ AGZ. – Lwów, 1906. – Т. XIX. – № 500, 504; Źródła Dziejowe. – Warszawa, 1901. – Т. XVIII. – Cz. 1. – S. 108, 134, 143. Пашин С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века... – С. 48.

⁵⁹ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 3, 77.

⁶⁰ AGZ. – Lwów, 1903. – Т. XVIII. – № 3209, 3220, 3321, 3325, 3395.

⁶¹ Ibidem. – № 2762, 2788; ЦДІАУЛ. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 4. – С. 60.

⁶² Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 1002-1003.

⁶³ Там само. – Спр. 9. – С. 696-697, 724, 1002-1003, Спр. 17. – С. 362-363; Спр. 19. – С. 6; Спр. 262. – С. 702-703, 1228.

⁶⁴ Źródła dziejowe. – Warszawa, 1901. – Т. XVIII. – Cz. 1. – S. 36; ЦДІАУЛ. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 323. – С. 1133.

⁶⁵ Źródła dziejowe. – Warszawa, 1901. – Т. XVIII. – Cz. 1. – S. 36; ЦДІАУЛ. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 320. – С. 1290; Спр. 321. – С. 148-149.

⁶⁶ Źródła dziejowe. – Warszawa, 1901. – Т. XVIII. – Cz. 1. – S. 36. ЦДІАУЛ. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 323. – С. 1133.

⁶⁷ ЦДІАУЛ. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 323. – С. 1133.

⁶⁸ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 221, 464-465; Спр. 12. – С. 488, 529; Спр. 13. – С. 293, 334, 364; Спр. 14. – С. 20, 155, 681, 1024; Спр. 17. – С. 7, 147, 485; Спр. 28. – С. 155; Спр. 32. – С. 775; Спр. 167. – С. 13, 23; Спр. 170. – С. 532, 682; Спр. 175. – С. 110, 188; Спр. 281. – С. 977; Спр. 282. – С. 30, 246; Спр. 285. – С. 816; Спр. 299. – С. 240; Спр. 300, с 1125, 1218.

⁶⁹ Там само. – Спр. 6. – С. 12, 56, 736; Спр. 7. – С. 134; Спр. 8. – С. 719; Спр. 12. – С. 349, 362; Спр. 13. – С. 101, 118, 181, 219; Спр. 14. – С. 20, 611; Спр. 17. – С. 147, 219; Спр. 24. – С. 105; Спр. 28. – С. 199, 507; Спр. 170. – С. 532, 533; Спр. 175. – С. 54; Спр. 282. – С. 30, 247.

⁷⁰ Там само. – Спр. 24. – С. 105; Спр. 28. – С. 507.

⁷¹ Там само. – Спр. 170. – С. 953; Спр. 299. – С. 1509.

⁷² Там само. – Спр. 170. – С. 1016.

⁷³ Там само. – Спр. 13. – С. 23; Спр. 168. – С. 999; Спр. 170. – С. 532, 543, 682; Спр. 172. – С. 160; Спр. 175. – С. 110, 188; Спр. 281. – С. 977; Спр. 282. – С. 30, 246; Спр. 285. – С. 816; Спр. 299. – С. 240, 815; Спр. 300. – С. 78, 86, 1116, 1125, 1218.

⁷⁴ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 311. – С. 59; ф.14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 85; Спр. 170. – С. 532, 533; Спр. 171. – С. 517; Спр. 175. – С. 54; Спр. 282. – С. 30, 247; Спр. 300. – С. 195.

⁷⁵ Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 260, 280, 351, 737; Спр. 9. – С. 897.

⁷⁶ Там само. – Спр. 8. – С. 475.

⁷⁷ Там само. – Спр. 9. – С. 418-419.

⁷⁸ Там само. – Спр. 12. – С. 185, 363; Спр. 14. – С. 91.

⁷⁹ Boniecki A., Herbarz polski. – Cz.1: Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich. – Warszawa, 1907. – Т. XI. – S. 205.

⁸⁰ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 363-364.

⁸¹ MRPS. – Varsoviae, 1912. – P. IV. – Vol. II. – № 19745-19749.

⁸² Ibidem. – Varsoviae, 1910. – P. IV. – Vol. I. – № 7335, 7561; Varsoviae, 1915. – P. IV. – Vol. III. – № 20801, 22583. Suchei-Grabowska A., Monarchia dwu ostatnich Jagiełłonów a ruch egzekucyjny. – Cz. I. Geneza egzekucji dóbr. – Wrocław etc., 1974. – S. 235.

⁸³ MRPS. – Varsoviae, 1919. – P. V. – № 8603.

⁸⁴ ЦДІАУЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 286. – С. 386.

⁸⁵ Там само. – Спр. 170. – С. 979; Спр. 294. – С. 377; Спр. 295. – С. 643.

⁸⁶ Źródła dziejowe. – Warszawa, 1901. – Т. XVIII. – Cz. 1. – S. 38.

Ігор Смуток.

Шляхетська землевласність у Дрогобицькому повіті Перемишльської землі в XVI ст.

У статті проаналізований персональний склад шляхти Дрогобицького повіту у XVI ст. З'ясовується як він змінювався впродовж століття. У вказаний період шляхетські маєтки належали двом категоріям власників. Одна з них – місцева православна шляхта. Вона була багаточисельною й утримувала невеликі земельні наділи у своїх родових селах. Інша група – заможна католицька шляхта, котра розпоряджалася більшими маєтковими комплексами.

Ihor Smutok.

Gentry estates in the Drohobych district of the Peremysl land in the 16th century.

The paper analyzes the personal staff of the gentry of thy Drohobych district in 16th century. Examines how it has changed over the centuries. In the said period noble estates belonging to two categories of owners. One of them is the local Orthodox nobility. It was a numerous and held small plots of land in their ancestral villages. Another group is wealthy Catholic gentry, who will manage greater riches complexes.